

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Normen en certificaten in de biobased economy. Wat, hoe en waarom?

*>> Als het gaat om duurzaamheid,
innovatie en internationaal*

Inhoudsopgave

1. Introductie	3
Afwegingen bij certificatie	4
1. Wat is precies het onderwerp van certificatie?	4
2. Zijn er specifieke normen van toepassing op mijn biobased product?	5
3. Is het wettelijk verplicht om te certificeren?	5
4. Welke redenen zijn er om vrijwillig te certificeren als er geen wettelijke verplichting is?	5
2. Normen en certificatie	6
Normen	6
Certificatie	8
Certificatieschema	9
Accreditatie	9
3. Onderwerpen en vormen van certificatie	10
Toepassingsgebied	10
Vrijwillige of verplichte certificatie	12
Systeem- en productcertificatie	13
Certificatie van toeleveringsketens	14
4. Kosten van certificatie	15
Kosten categorieën	15
Voorbeelden	16
5. Samenvatting en meer informatie	18
Samenvatting	18
Meer informatie	19
Verdieping: Normalisatie	20

1

Introductie

De biobased economy neemt een grote vlucht. Doordat er steeds meer interesse is in het gebruik van biobased grondstoffen worden er steeds meer innovatieve technologieën en nieuwe biobased materialen en producten ontwikkeld. Bedrijven die biobased producten op de markt brengen, krijgen te maken met allerlei eisen. Ze moeten voldoen aan eisen als veiligheid, kwaliteit of duurzaamheid van het product. Meestal zijn deze eisen vastgelegd in een norm. Om aan te tonen dat ze aan de eisen voldoen, kunnen bedrijven in veel gevallen kiezen voor een certificaat. Soms kan een certificaat worden gecombineerd met een keurmerk. Normen en certificaten zorgen voor duidelijkheid en vertrouwen.

Toch is het voor u als ondernemers in de biobased economy (BBE) vaak moeilijk te overzien wat het verschil is tussen de diverse certificaten en normen. Met deze uitgave informeren we u over de samenhang tussen normen, certificaten en wetgeving en over de verschillende soorten normen en certificaten voor biobased producten. Bovendien bieden we u inzicht in de redenen voor certificatie, de kosten daarvan en hoe u het traject daar naartoe het best kunt aanpakken.

Afwegingen bij certificatie

Met een certificaat kunt u aantonen dat een product met een bepaalde eigenschap – bijvoorbeeld composteerbaarheid – voldoet aan de eisen uit de norm en dat dit onafhankelijk is gecontroleerd. Als uw product of dienst is gecertificeerd, geeft dat afnemers de zekerheid dat het aan bepaalde normen voldoet. Soms geeft het behalen van een certificaat ook het recht om een keurmerk op het product te zetten. Binnen de biobased economy groeit het aantal normen en certificaten gestaag. Het is dan ook een uitdaging om overzicht te houden. Welke normen en certificaten zijn er, welke zijn van toepassing op een bepaald product, wat houden ze in en is het verplicht om certificaten te behalen?

Afhankelijk van uw werkgebied komt u als ondernemer in aanraking met verschillende soorten certificaten. Er zijn verschillende redenen om tot certificatie over te gaan. Maar voordat u daartoe overgaat is het belangrijk om eerst te bepalen wat er precies wordt gecertificeerd en waarom. U kunt zich de volgende vragen stellen:

1. Wat is precies het onderwerp van certificatie?

Normen en certificaten voor biobased producten kunnen betrekking hebben op een product, systeem, persoon of proces.

De norm of het certificaat richt zich dan op een specifiek onderwerp, zoals:

- voldoen aan technische specificaties van een grondstof of product (bijvoorbeeld brandbaarheid, stabiliteit of biologische afbreekbaarheid);
- voldoen aan milieueisen (bijvoorbeeld emissies, energiezuinigheid, eisen t.a.v. aanwezigheid van zware metalen);
- aantonen van duurzaamheid (op basis van bijvoorbeeld emissiereductie, arbeidsomstandigheden);
- aantonen dat en in welke mate een product biobased is (de hoeveelheid biobased grondstoffen in het product).

2. Zijn er specifieke normen van toepassing op mijn biobased product?

Er zijn veel normen die van toepassing zijn op biobased producten, maar die daar niet specifiek voor zijn ontwikkeld. Milieu- en kwaliteitseisen zijn bijvoorbeeld van toepassing op allerlei processen en producten, onafhankelijk van de grondstof die wordt gebruikt. Maar sommige normen, zoals duurzaamheid en de hoeveelheid biobased grondstof in het product, hebben wel specifiek betrekking op biobased producten.

3. Is het wettelijk verplicht om te certificeren?

In sommige gevallen is certificatie wettelijk verplicht. De Richtlijn Hernieuwbare Energie (Renewable Energy Directive) schrijft bijvoorbeeld voor dat in de EU gebruikte biobrandstoffen moeten voldoen aan duurzaamheidscriteria, willen ze meetellen in de bijdrage voor de Europese doelstellingen voor hernieuwbare energie. Voor biobrandstoffen kunnen – in alle lidstaten – duurzaamheidscertificaten worden aangevraagd die zijn goedgekeurd door de Europese Commissie.

De Commissie noemt dit ‘vrijwillige schema’s’. Eén van deze goedgekeurde duurzaamheidscertificaten is NTA 8080, het keurmerk voor duurzame biomassa. Een bedrijf dat zo’n certificaat bezit heeft een ‘licence to operate’, dat wil zeggen dat het beschikt over een minimale voorwaarde om een bepaald product of dienst te mogen afzetten. Een overzicht van de Europees goedgekeurde vrijwillige schema’s vindt u hier: http://ec.europa.eu/energy/renewables/biofuels/sustainability_schemes_en.htm

4. Welke redenen zijn er om vrijwillig te certificeren als er geen wettelijke verplichting is?

Naast de verplichtende wetgeving kunnen er andere redenen zijn waarom u wilt certificeren. Bijvoorbeeld als u verwacht dat daar opbrengsten tegenover staan. U kunt die afweging zelf maken op basis van een kosten-batenanalyse in de business case, waarin u de verwachte opbrengsten afzet tegen de kosten. U kunt daarbij de volgende zaken laten meespelen:

- Afnemers zijn bereid een meerprijs te betalen.
- Certificatie verhoogt de kans op het winnen van een tender (bijvoorbeeld omdat hiervoor extra punten worden gegeven).
- Een certificaat kan worden gebruikt als promotie-instrument, om het imago van uw bedrijf te ondersteunen (bijvoorbeeld ten aanzien van duurzaamheid).

Wilt u een antwoord vinden op deze vragen, dan vindt u daarvoor in de hierna volgende hoofdstukken de nodige achtergrondinformatie.

2

Normen en certificatie

Normen

In normen zijn vrijwillige afspraken vastgelegd tussen belanghebbenden. Normen gaan over zaken als standaardmaten, meetmethoden, prestatie-eisen en product- of materiaaleigenschappen. Normen worden ook wel standaarden genoemd. Het maken van afspraken en het vastleggen in normen wordt normalisatie of standaardisatie genoemd. In deze uitgave gebruiken we de termen normen en normalisatie.

Niet alleen in de biobased sector, maar ook in andere sectoren maken belanghebbenden vrijwillig afspraken om te komen tot efficiënte, veilige werkwijzen en producten. Normen vergroten de uniformiteit van producten, diensten en productiemethoden. Ze dragen bij aan de veiligheid en de kwaliteit van producten en diensten. Normen zijn een goed instrument om kennis, technologie en bedrijfspraktijken uit te wisselen.

Overall om ons heen worden normen toegepast, zonder dat we dat altijd merken of ons daarvan bewust zijn. Meestal wordt de toegevoegde waarde van normen pas duidelijk als ze ontbreken. Nederlanders die bijvoorbeeld in Amerika hun meegebrachte oplader of een ander apparaat in het stopcontact willen steken, komen bedrogen uit. Helaas is op dit gebied nog (te) weinig geregeld. Maar op veel andere gebieden bestaan dit soort problemen niet (meer), dankzij normen waarmee extra kosten (in dit geval voor een wereldstekker) en gevaarlijke situaties (bijvoorbeeld door verschillende voltages) kunnen worden voorkomen.

Voor biokunststoffen, biosmeermiddelen en algemene biobased producten zijn verschillende Europese normen ontwikkeld of nog in ontwikkeling, waaronder:

Voorbeelden van Europese normen voor biobased producten

NPR-CEN/TR 15932:2010 **Kunststoffen** - Aanbevelingen voor de terminologie en de karakterisering van biokunststoffen

NPR-CEN/TS 16137:2011 **Kunststoffen** - Bepaling van het biogebaseerde koolstofgehalte

NPR-CEN/TS 16398:2012 **Kunststoffen** - Sjabloon voor rapportage en communicatie van de op biogebaseerde koolstofgehalte en herstellmogelijkheden van biopolymeren en biokunststoffen - Datasheet

NPR-CEN/TR 16227:2011 Vloeibare aardolieproducten - **Biosmeermiddelen** - Aanbevelingen voor de terminologie en de karakterisering van biosmeermiddelen en smeermiddelen op biologische basis

NPR-CEN/TR 16208:2011 **Biobased producten** - Overzicht van normen

NPR-CEN/TS 16640:2014 **Biobased producten** - Bepaling van het biobased koolstofgehalte van producten met behulp van de koolstofdateringsmethode

Voorbeelden van in ontwikkeling zijnde Europese normen voor biobased producten

EN 16575 **Biobased producten** – Woordenlijst

CEN/TR 16721 **Biobased producten** – Overzicht van methoden voor het bepalen van het biogene gehalte

EN 16751 **Biobased producten** – Duurzaamheidscriteria

– **Biobased producten** – Bepaling van het biogene gehalte – De op 14C gehalte gebaseerde methode en elementaire analyse

– **Biobased producten** – Levenscyclusbeoordeling (LCA)

– Biobased producten – **Biobased oplosmiddelen** – Eisen, toepassingscategorieën en testmethoden

Elke organisatie is vrij om op eigen initiatief (binnen de grenzen van de wet) afspraken vast te leggen. Zowel binnen de eigen organisatie, als met andere organisaties. Normen die worden ontwikkeld onder begeleiding van het NEN, het Nederlands Normalisatie-instituut, worden NEN-normen genoemd. Dit instituut ontleent zijn naam aan 'de Nederlandse Norm', kortweg NEN. In principe staat het een organisatie ook vrij te kiezen om bepaalde normen wel of niet toe te passen. Maar soms wordt er wel naar gevraagd door afnemers. Ook kan het toepassen van NEN-normen een handig hulpmiddel zijn om aan wettelijke eisen te voldoen. Als u met uw bedrijf wilt aantonen dat uw product of proces aan de eisen van een norm voldoet, kunt u kiezen voor certificatie.

[Lees meer over normen en normalisatie op pagina 20.](#)

Certificatie

Is uw product, dienst of proces in orde bevonden, dan kan uw product of organisatie een keurmerk of certificaat krijgen. Dit heet certificatie.

Er zal dus altijd eerst beoordeeld moeten worden of het betreffende product, dienst of proces voldoet aan de gestelde eisen, voordat een keurmerk of certificaat wordt toegekend. Die beoordeling heet de certificatie-audit. De organisaties die deze certificatie-audits uitvoeren worden certificatie-instellingen genoemd. Als op een product een keurmerk staat, geeft dat vaak aan dat het certificaat is behaald. Dat is bijvoorbeeld het geval voor het Milieukeur, het PEFC-keur voor hout uit duurzaam beheerd bos, en het Keurcompost-keurmerk voor kwalitatief goede en veilige compost.

Om een inschatting te maken van wat een bepaald certificaat precies inhoudt, is het belangrijk dat u nagaat op welke norm het certificaat is gebaseerd. Vaak is het certificaat of keurmerk wel bekend, maar is onvoldoende duidelijk aan welke eisen het product,

proces of dienst moet voldoen om het certificaat toegekend te krijgen. Wilt u weten wat de norm inhoudt waarop het certificaat is gebaseerd dan kunt u het beste terecht bij de eigenaar van desbetreffende norm. Voor de voorbeelden van Europese normen kunt u bijvoorbeeld terecht bij NEN. Normdocumenten waarop het Milieukeur is gebaseerd worden beheerd door SMK en zo hebben het PEFC-keur en het Keurcompost-keurmerk ook een eigen beheerorganisatie.

Sommige normen zijn niet geschikt of bedoeld voor certificatie. Een voorbeeld daarvan is de norm: NEN-ISO 26000:2010 'Richtlijn voor maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisatie'. In de inleiding van deze norm staat zelfs expliciet vermeld dat de norm niet geschikt is voor certificatie. Het biedt de gebruiker enkel instrumenten om maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) vorm te geven in de eigen organisaties. Dit komt ook duidelijk naar voren uit de toevoeging:

‘Elk aanbod om te certificeren volgens ISO 26000, en elke claim om gecertificeerd te zijn volgens ISO 26000 is een onjuiste voorstelling van de bedoeling en de doelstelling van deze internationale norm.’

Zodra u weet op welke norm het certificaat of keurmerk is gebaseerd, zal u ook duidelijk worden wat er wel en wat er niet onder valt. De norm bepaalt de omvang of het bereik van het certificaat. Dit wordt de *scope* genoemd. De scope beperkt zich soms tot bepaalde aspecten van een product of systeem, bijvoorbeeld tot de duurzaamheid of de kwaliteit van een product of managementsysteem.

Certificatieschema

De norm bepaalt de eisen waaraan uw product, proces, dienst of systeem moet voldoen. Daarnaast is het belangrijk dat de ‘spelregels’ voor certificatie zijn vastgelegd. Deze spelregels gaan onder andere over de eisen die worden gesteld aan de personen die de certificatie uitvoeren (de auditors), over de methode

van beoordeling, de frequentie waarmee dit gebeurt en over bruikbare hulpmiddelen, zoals rekenmodellen. Al deze zaken worden vastgelegd in een certificatieschema, een document dat wordt beheerd en ontwikkeld naast de norm. Tenminste, dat is meestal het geval. Het komt echter ook voor dat de norm en het certificatieschema in één document staan en het onderscheid minder duidelijk is.

Accreditatie

De waarde van een certificaat hangt niet alleen af van de onderliggende norm, maar ook van de kwaliteit van de instelling die de beoordeling heeft uitgevoerd. Daarom is het ook belangrijk dat er wordt gecontroleerd of deze instelling competent is. Met andere woorden: *Wie beoordeelt de beoordelaar?*

In Nederland is dat de Raad voor Accreditatie (RvA). Deze Raad beoordeelt zowel het managementsysteem als de technische competentie van de certificatie-instelling. Een erkenning door de Raad voor Accreditatie wordt een accreditatie genoemd.

3

Onderwerpen en vormen van certificatie

Toepassingsgebied

Zoals gezegd wordt het toepassingsgebied van een certificaat bepaald door de reikwijdte, door de scope van de norm waarop het certificaat is gebaseerd. Een norm kan eisen stellen aan een systeem, een product, een proces of een persoon. Die eisen kunnen gaan over afmetingen, (meet)methoden, prestatie-eisen en product- of materiaaleigenschappen. Het is heel belangrijk goed na te gaan wat de scope is van een certificaat en daarover niet te snel aannames te doen.

Een voorbeeld: een lading niet-industriële houtpellets is gecertificeerd volgens NTA 8080 ([zie 'Certificatie van toeleveringsketens' op pagina 14](#)), wat betekent dat deze voldoet aan duurzaamheidscriteria.

Maar deze certificatie betekent niet dat de houtpellets per definitie geschikt zijn om in te zetten in een kleine verbrandingsinstallatie. Daarvoor is namelijk het ENplus-certificaat van toepassing. Die toevoeging ENplus is nodig om aan te tonen dat de houtpellets voldoen aan de relevante kwaliteitscriteria ([zie ook 'Certificatie van toeleveringsketens' op pagina 14](#)).

Hieronder staat een overzicht van diverse normen die relevant zijn voor verschillende onderwerpen in de biobased economy. Het is geen compleet overzicht van alle relevante normen, dat voert voor deze uitgave te ver. Maar het geeft wel een beeld van de grote diversiteit aan normen die van toepassing zijn op de biobased productieketens van bron tot eindproduct. Zo zijn voor vaste biobrandstoffen al tientallen normen ontwikkeld. De [complete lijst](#) daarvan kunt u vinden op www.solidstandards.eu.

Voorbeelden van normen in biobased productieketens

Onderwerp	Norm	Toepassingsgebied
Teelt	GLOBAL.G.A.P. standard (Good Agricultural Practice)	Voedselveiligheid, milieu, dierenwelzijn, natuur en arbeidsomstandigheden
	GMP+	Teelt van voedermiddelen
	VVAK	Voedsel- en Voederveiligheid Akkerbouw
Fysische en chemische eigenschappen	EN 14774 serie	Bepaling vochtgehalte van vaste biobrandstoffen
	EN 14918	Bepaling calorische waarde van vaste biobrandstoffen
Materialen	EN 13432	Composteerbaarheid van verpakkingsmateriaal
	ASTM D6866	Biobased gehalte van vaste, vloeibare en gasvormige monsters
Energie	NTA 8003	Classificatie van biomassa voor energietoepassing
Duurzaamheid	NTA 8080	Duurzaamheid biomassa voor energie
	ISCC+	Duurzaamheid biomassa
	RSPO	Duurzame palmolie
	FSC	Hout uit duurzaam beheerd bos
	PEFC	Hout uit duurzaam beheerd bos

Vrijwillige of verplichte certificatie

Wilt u normen toepassen en kiezen voor certificatie dan is het belangrijk dat u nagaat of er bij het toepassen van het certificaat sprake is van het voldoen aan bepaalde wettelijke vereisten, of dat u dit ook op vrijwillige basis kunt doen.

Toepassing van normen is in principe vrijwillig. Maar in veel gevallen kunt u handig gebruikmaken van normen. U kunt er bijvoorbeeld naar verwijzen als mogelijke uitwerking van de principes die zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. Soms wordt certificatie gebruikt als manier om aan te tonen dat is voldaan aan wettelijke eisen.

In de Europese richtlijn voor de brandstofkwaliteit staat bijvoorbeeld:

‘De lidstaten controleren of de voorschriften van de artikelen 3 en 4 voor benzine en dieselbrandstoffen worden nageleefd, uitgaande van de analytische methode waarnaar respectievelijk in de Europese normen EN 228:2004 en EN 590:2004 wordt verwezen.’

De hier genoemde normen zijn de norm voor ongelode benzine (EN 228:2004) en de norm voor diesel

(EN 590:2004). Deze zijn ook van toepassing op benzine en diesel waar (de maximaal toegestane hoeveelheid) biobrandstof is bijgemengd. Ze bevatten zowel minimale kwaliteitseisen als analysemethoden. De Europese richtlijn verplicht alleen de analysemethoden die in deze normen staan. Voor de kwaliteit van de brandstoffen zijn in de Europese richtlijn weliswaar verplichte (milieu)eisen opgenomen, maar de normen EN 228:2004 en EN 590:2004 bevatten aanvullende eisen, onder andere voor de functionaliteit (effect op de werking van de motor). Deze eisen worden dus door de Europese wetgever niet verplicht gesteld.

De lidstaten mogen zelf beslissen of ze – in aanvulling op de minimale eisen uit de Europese richtlijn voor de brandstofkwaliteit – in hun nationale wetgeving ook de volledige normen verplicht stellen.

Duitsland en België hebben verplicht gesteld dat de brandstoffen volgens de wet aan de volledige normen moeten voldoen, terwijl Nederland alleen de wettelijke eisen uit de Europese richtlijn verplicht stelt.

In Nederland is het voldoen aan de (volledige) normen EN 228 en EN 590 dus vrijwillig, terwijl dat in Duitsland en België verplicht is. In die landen wordt zelfs met een label op de pomp aangegeven dat de brandstof aan de norm voldoet (zie afbeelding).

Stroom- en productcertificatie

Er zijn vier vormen van certificatie: systeemcertificatie, productcertificatie, procescertificatie¹ en persoonscertificatie². Proces- en persoonscertificatie komen voornamelijk voor in de constructie- en installatiebranche.

Voor u als ondernemer in de biobased economy zijn systeemcertificatie en productcertificatie het meest relevant. Systeemcertificatie geeft aan of uw bedrijf het managementsysteem onder controle heeft volgens de eisen die zijn vastgelegd in de norm. Met productcertificatie wordt vastgelegd of uw product aan vooraf vastgestelde specificaties voldoet.

Voor zowel systeemcertificatie als productcertificatie bestaan er verschillende keurmerken en certificaten die verschillende betekenissen hebben.

De betekenis hangt af van het onderwerp waarop de eisen uit de onderliggende norm betrekking hebben. De voorbeelden van keurmerken en certificaten in de onderstaande tabel geven een beeld van de verschillende onderwerpen.

¹ Met procescertificatie wordt aangetoond dat wordt voldaan aan de eisen die zijn gesteld aan het proces. Een proces is een geheel van samenhangende of elkaar beïnvloedende activiteiten waarbij input wordt omgezet in output.

² Met persoonscertificatie wordt de vakbekwaamheid aangetoond van personen op basis van een toetsing.

Voorbeelden van productcertificaten en systeemcertificaten

	Onderwerp	Deelonderwerp	Certificaat/Keurmerk (onderliggende norm indien niet gelijknamig)
Productcertificatie	Gebruikte grondstoffen	Biobased gehalte	OK biobased (ASTM D6866) DIN biobasiert (ASTM D6866)
	Gebruikte grondstoffen	Duurzaamheid	FSC productcertificatie PEFC productcertificatie ISCC+ NTA 8080
	Producteigenschappen	Kwaliteitscriteria voor niet-industriële houtpellets	ENplus (EN 14961-2)
	Afvalfase	Composteerbaarheid	OK Compost (EN 13432) DIN Geprüft Industrial Compostable
Systeemcertificatie	Kwaliteitsmanagement	Kwaliteitsmanagement-systeem	ISO 9001
	Milieumanagement	Milieumanagement-systeem	ISO 14001
	Arbeidsomstandigheden	Veiligheidsmanagement-systeem	OHSAS 18001
	Corporate Social Accountability	Sociale omstandigheden	SA 8000

Certificatie van toeleveringsketens

Zowel ENplus en NTA 8080 zijn certificaten waarbij de hele toeleveringsketen gecertificeerd moet zijn. Dat wil zeggen: een individueel bedrijf moet niet alleen zelf gecertificeerd zijn, maar moet zijn producten of grondstoffen ook inkopen bij een gecertificeerd bedrijf. Alleen dan kan het zijn eigen product weer met een certificaat afzetten.

De **ENplus**-certificatie geeft aan dat houtpellets voldoen aan de kwaliteitscriteria uit de norm EN 14961-2:2011 'Vaste biobrandstoffen – Brandstofspectificaties en klassen – Deel 2: Houtpellets voor niet-industrieel gebruik'.

Het **NTA 8080** certificaat geeft aan dat het materiaal in de houtpellets voldoet aan de duurzaamheidscriteria uit de norm: NTA 8080:2009 'Duurzaamheidscriteria voor biomassa ten behoeve van energiedoelinden'.

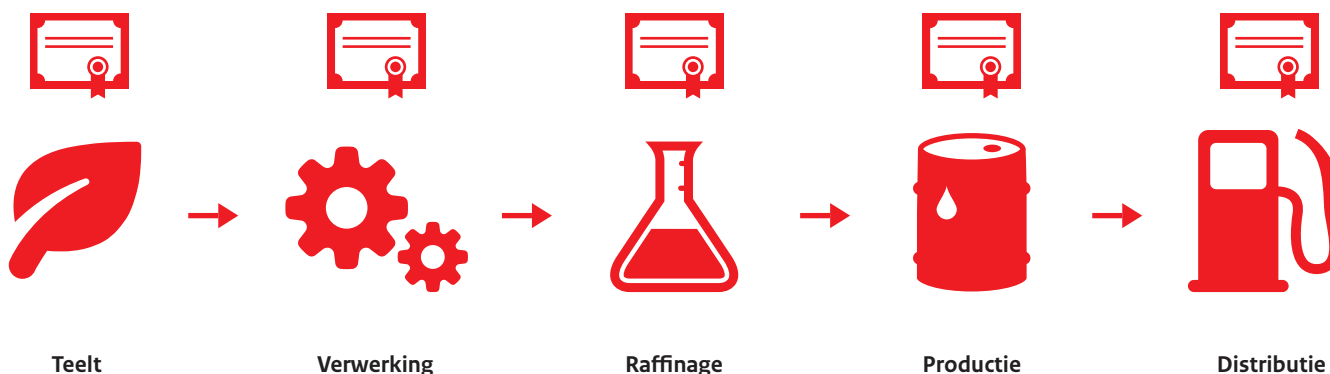
In het geval van ketencertificatie draagt elk bedrijf in de keten zelf de verantwoordelijkheid om een certificaat te behalen en te zoeken naar leveranciers die daar ook over beschikken. Bedrijven die beschikken over een ketencertificaat vergroten hun afzetmogelijkheden aan afnemers die op hun beurt ook op zoek zijn naar gecertificeerd materiaal.

Model van een gecertificeerde biomassaketens

In het geval van ketencertificatie is het de bedoeling dat elk bedrijf in de keten de kosten draagt voor zijn eigen certificatietraject. Het is dus niet zo dat een bedrijf aan het einde van de waardeketen de kosten voor de certificatie van de hele keten voor zijn rekening moet nemen. Natuurlijk kunnen afnemers en leveranciers wel onderling afspraken maken over de certificatiekosten. Maar ketencertificatie is dus niet per definitie duurder dan andere vormen van certificatie. Het kan echter wel voorkomen dat de bedrijfsvoering moet worden aangepast om een ketencertificaat te verkrijgen.

Model van een gecertificeerde biomassaketens

4

Kosten van certificatie

Kostencategorieën

Certificatie brengt drie categorieën kosten met zich mee:

1. Implementatiekosten

Dit zijn de – doorgaans interne – kosten die gepaard gaan met het uitvoeren van eventuele aanpassingen in de organisatie(processen) om aan de eisen te voldoen. Denkt u hierbij aan de geïnvesteerde tijd van uw medewerkers, de mogelijke inhuur van adviseurs en eventuele investeringen in machines, instrumenten en/of software.

2. Certificatiekosten

Dit zijn de kosten voor de uitvoering van de audit door de certificatie-instelling. Deze kosten worden bepaald in de overeenkomst dat een bedrijf afsluit met de certificatie-instelling en zijn mede afhankelijk van het aantal dagen dat nodig is voor de certificatie-audit.

3. Registratie- en abonnementsbijdrage

Doorgaans betalen gecertificeerde bedrijven ook een jaarlijkse bijdrage aan de organisatie die belast is met het beheer van de norm en/of het certificatieschema en de centrale registratie van uitgegeven certificaten.

Voorbeelden

Hierna staan twee uitgewerkte voorbeelden van certificatiekosten. De bedragen zijn geschatte bedragen op basis van publiek beschikbare informatie. De volgende certificaten zijn gebruikt:

1. PEFC Chain of Custody

PEFC is het *Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes*. Dit is een internationaal onafhankelijk keurmerk ter bevordering van duurzaam bosbeheer. Bedrijven die PEFC-gecertificeerde producten of materialen willen verkopen, hebben hiervoor het PEFC Chain of Custody (CoC) certificaat nodig. Voordat dit certificaat wordt afgegeven wordt gekeken of is voldaan aan de eisen die worden gesteld in de PEFC Chain of Custody standaard. Meer informatie is te vinden via www.pefcnederland.nl.

2. NTA 8080

Met het NTA 8080-certificaat tonen bedrijven aan dat de biomassa die zij produceren, verwerken, verhandelen of inzetten van duurzame herkomst is. De certificaten worden uitgegeven op basis van de eisen die zijn gepubliceerd in NTA 8080. Het certificatieschema is gepubliceerd als NTA 8081. Met het NTA 8080-certificaat wordt ook aangetoond dat wordt voldaan aan de eisen van de Europese richtlijn⁴ over hernieuwbare energiebronnen. Meer informatie op www.nta8080.org.

⁴ Richtlijn 2009/28/EG Europese richtlijn ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen.

Indicaties certificatiekosten PEFC en NTA 8080

	PEFC CoC	NTA 8080
Implementatiekosten	Afhankelijk van uitgangssituatie te certificeren organisatie	Afhankelijk van uitgangssituatie te certificeren organisatie
Kosten voor audit	€ 1.000 - € 2.500 Afhankelijk van dagtarief certificatie-instelling en complexiteit van de audit	Dagtarief liggen tussen € 900 - € 1.250 Afhankelijk van omvang en complexiteit van de audit duurt dit 1-4 dagen (in de meeste gevallen 2 dagen)
Afdrachten aan schemabeheerder	€ 150 - € 3.000 Omzetafhankelijke jaarlijkse bijdrage	€ 200 per jaar per certificaat € 50 - € 5.000 Omzetafhankelijke jaarlijkse bijdrage

NB: De bedragen zijn indicatief, gebaseerd op bronnen uit 2013. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

5

Samenvatting en meer informatie

Samenvatting

In normen of standaarden hebben belanghebbenden in de markt vrijwillige afspraken vastgelegd over zaken als standaardmaten, meetmethoden, prestatie-eisen en product- of materiaaleigenschappen. U kunt als ondernemer in de BBE door middel van certificatie aantonen dat uw product, dienst of proces voldoet aan de eisen die in deze normen worden gesteld. Er zijn verschillende redenen om te certificeren en er zijn veel verschillende soorten certificaten en keurmerken. Het is mogelijk een goed beeld te krijgen van wat een certificaat inhoudt door de onderliggende eisen goed te bestuderen. Sommige normen zijn overigens helemaal niet bedoeld voor certificatie. Voordat u de beslissing neemt om wel of niet tot certificatie over te gaan, is het belangrijk dat u ook een afweging maakt op basis van een kosten-en-batenanalyse. De te maken kosten en ook de te verwachten opbrengsten verschillen per bedrijf.

Meer informatie

Wilt u zich verder verdiepen, dan vindt u hierna meer gedetailleerde informatie over normalisatie en certificatie.

Meer informatie over de beschreven onderwerpen is ook te vinden via de volgende bronnen:

Overzicht Europees goedgekeurde certificatieschema's voor duurzame biomassa:

http://ec.europa.eu/energy/renewables/biofuels/sustainability_schemes_en.htm

Europese normalisatie in de biobased economy:

<http://www.cen.eu/work/areas/chemical/biobased/Pages/default.aspx>

Nederlands Normalisatie-instituut:

www.nen.nl

Normen voor vaste biomassa:

www.solidstandards.eu

Websites over de biobased economy:

www.biobasedeconomy.eu

www.biobasedeconomy.nl

Boeken over normalisatie:

Blind, K. (2004), 'The economics of standards.

Theory, evidence, policy', Cheltenham: Edward Elgar.

Vries, H. J. de (1999), 'Standardization – A Business

Approach to the Role of National

Standardization Organizations', Dordrecht:

Kluwer Academic Publishers

Schalekamp, W. (2004), 'Zicht op certificatie', Kiwa N.V.

Verdieping: Normalisatie

Biobased economy is een breed begrip dat veel sectoren raakt. Voor allerlei producten en materialen wordt gekeken of het mogelijk is gebruik te maken van biobased materialen en grondstoffen als alternatief voor fossiele grondstoffen. Deze trend is ook zichtbaar in de normontwikkeling. Diverse productspecifieke normcommissies, zoals 'Kunststoffen', 'Verpakkingen', 'Verfwaren' en vele anderen, werken aan normen voor biobased varianten. Daarnaast is in Nederland sinds 2010 de normcommissie 'Biobased producten' actief. Deze commissie werkt aan normen voor biobased producten in algemene zin. Het doel daarvan is dat de verschillende productspecifieke normcommissies allemaal een gemeenschappelijke blik krijgen op normen voor de biobased variant van het betreffende product.

De normcommissie 'Biobased producten' richt zich onder meer op de volgende onderwerpen:

- Terminologie voor biobased producten
- Biogeen-gehalte en de bepaling daarvan
- Levenscyclus van biobased producten (LCA)
- Duurzaamheid
- Labeling

Normcommissies in Biobased economy

In Nederland zijn de volgende normcommissies actief die in minimaal voor een deel van hun werkprogramma te maken hebben met biobased producten.

- 310 028 Vloeibare en gasvormige brandstoffen, smeermiddelen en verwante producten
- 310 029 Vaste biobrandstoffen
- 310 031 Biobased producten
- 310 408 Biomethaan
- 310 383 Duurzaamheidscriteria voor biomassa
- 342 061 Kunststoffen
- 342 035 Verfvaren
- 342 276 Wasmiddelen en oppervlakactieve stoffen
- 345 093 Verpakking
- 353 001 Hout

Normcommissies

Nederlandse normen worden ontwikkeld in NEN-normcommissies. Aan elk onderwerp nemen betreffende belanghebbenden deel. Dit zijn vertegenwoordigers van bijvoorbeeld bedrijven, brancheorganisaties, belangenorganisaties en de overheid. Elke commissie wordt geleid door een voorzitter. Deze heeft veel kennis over het onderwerp, maar dient een neutrale positie in te nemen. De commissie wordt ondersteund door een NEN-consultant die de rol van secretaris op zich neemt. Vanuit die rol zorgt de NEN-consultant er onder andere voor dat de normontwikkeling volgens de uitgangspunten van NEN gebeurt. De uitgangspunten zijn:

Openheid

Alle geïnteresseerde partijen moeten kunnen deelnemen. De breedte van het draagvlak bepaalt namelijk de kracht van een norm. Wanneer alle belanghebbenden betrokken zijn, wordt de norm inhoudelijk beter en door meer partijen geaccepteerd.

Consensus

Afspraken komen tot stand op basis van overeenstemming. Er mogen geen meningsverschillen bestaan over substantiële onderdelen van de te ontwikkelen norm. Bij het nemen van besluiten worden de meningen van alle betrokkenen in overweging genomen en de standpunten wetenschappelijk onderbouwd.

Transparantie

Niet-deelnemers moeten de mogelijkheid hebben om invloed uit te oefenen op de norm. Daarom wordt bij de ontwikkeling van een norm een publieke commentaaronde gehouden, waarbij de conceptnorm wordt voorgelegd aan belanghebbenden buiten de normcommissie.

Samenhang

Alle normen over een bepaald onderwerp moeten onderlinge samenhang vertonen en dus geen conflicterende eisen stellen.

Deelname aan normcommissies

Iedereen met belang bij het onderwerp kan deelnemen aan normontwikkeling. Dit zijn onder meer: gebruikers, leveranciers, grote en kleine fabrikanten, certificatie-instellingen, dienstverleners, wetgevende instanties, onderzoek- en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en adviseurs. De betrokken leden brengen samen de financiering op van een normcommissie. Dit betekent dat wie deelneemt aan een normcommissie doorgaans een lidmaatschapsbijdrage levert. Afhankelijk van het werkpakket van de normcommissie komt deze één keer of vaker per jaar bij elkaar. Daarnaast kunnen er tussendoor nog werkgroepbijeenkomsten plaatsvinden.

Internationale normontwikkeling

Op Europees niveau worden normen ontwikkeld binnen de Europese Normalisatie-organisatie CEN. Deze worden gepubliceerd als EN-normen. Wereldwijde normen worden ontwikkeld binnen ISO, de Internationale Normalisatie-organisatie. Die worden ISO-normen genoemd.

Bij normontwikkeling binnen CEN en ISO zitten vertegenwoordigers van de landen aan tafel in Technische Commissies (TC's). Zij vertegenwoordigen de belanghebbenden uit hun land, die zijn georganiseerd in de nationale normcommissies. Elk land heeft een nationaal normalisatie-instituut zoals NEN. Vanuit de NEN-normcommissie wordt dus de inbreng verzorgd in de relevante internationale technische commissies van ISO en CEN. De NEN vaardigt leden van de Nederlandse normcommissie af als vertegenwoordiger van Nederland. Belanghebbenden kunnen via een Nederlandse normcommissie dus niet alleen aan Nederlandse normen meewerken, maar zijn ook direct betrokken bij de ontwikkeling van CEN- en ISO-normen.

NEN-normen hebben een uniek nummer, gevolgd door het jaar van publicatie en de titel. Voor het nummer staat ook aangegeven binnen welke organisatie de norm ontwikkeld is: NEN, CEN (EN-normen) of ISO (ISO-normen). Combinaties hiervan zijn ook mogelijk, want normen die op het ene niveau ontwikkeld zijn, kunnen op het andere niveau worden overgenomen. Soms is dit zelfs verplicht. Een norm die binnen CEN ontwikkeld is, moet bijvoorbeeld binnen een half jaar worden overgenomen door Nederland als NEN-norm. In dat geval spreken we van een NEN-EN-norm. Andere mogelijke combinaties zijn: EN-ISO, NEN-EN-ISO en NEN-ISO.

Net als in Nederland hebben CEN- en ISO-normcommissies een voorzitter met kennis over het onderwerp en de markt.

Het secretariaat wordt verzorgd door één van de aangesloten nationale normalisatie-instituten, zoals NEN.

Internationale normontwikkeling

Soorten normen

Er zijn verschillende manieren om normen naar soort in te delen. De duidelijkste manier is onderscheid te maken tussen **basisnormen**, **eisenstellende normen** en **normen met (meet)methoden**.

- **Basisnormen** geven een gestructureerde beschrijving van bepaalde aspecten van het normonderwerp. De norm met terminologie voor biobased producten (NEN-EN 16575) is hier een voorbeeld van.
- **Een norm met meetmethoden** beschrijft methoden die kunnen worden gebruikt om te bepalen of aan de criteria uit een eisenstellende norm wordt voldaan. Zo is er een norm waarin een methode wordt uitgewerkt om de biologische afbreekbaarheid van een product of materiaal te meten. Bijvoorbeeld: NEN-ISO 14852:1999 'Beoordeling van de ultieme aërobisch-

biologische afbreekbaarheid van kunststoffen in een waterige omgeving – Methode door analyse van afgegeven koolstofdioxide'.

- **Een eisenstellende norm** geeft de bepaalde bandbreedte weer waarbinnen bepaalde waarden moeten vallen. Een voorbeeld hiervan is de norm voor composteerbaarheid: NEN-EN 13432:2000 'Verpakkingen - Eisen voor verpakking terugwinbaar door compostering en biodegradatie – Beproevingsschema en evaluatiecriteria voor de eindacceptatie van verpakking'. Daarin staat uitgewerkt wanneer we een product of materiaal als composteerbaar mogen beschouwen. Deze verwijst onder andere naar de meetmethode in de norm NEN-ISO 14852:1999.

Meer varianten

Behalve in NEN-normen worden afspraken ook vastgelegd in andere soorten publicaties, waarvoor een verkorte procedure geldt:

- NTA Nederlands Technische Afspraak
- NPR Nederlandse Praktijk-Richtlijn
- NVN Nederlandse Voornorm

Dit zijn normen die volgens een verkorte procedure tot stand komen.

Binnen CEN zijn die varianten:

- TS Technical Specification
- TR Technical Report
- CWA CEN Workshop Agreement

Binnen ISO zijn dit:

- TS Technical Specification
- TR Technical Report
- PAS Publicly Available Specifications
- IWA International Workshop Agreements
- ISO Guides

Levensduur van normen

Doorgaans blijft een norm na publicatie voor een periode van vijf jaar ongewijzigd. Voor andere normvarianten kan dit anders zijn. Voor een NTA (Nederlandse Technische Afspraak) is dit bijvoorbeeld drie jaar. Na die periode bekijkt de normcommissie of het noodzakelijk is om de norm te herzien. De commissie besluit dan om een herzieningsproces in gang te zetten, of om de norm nog een bepaalde tijd ongewijzigd te laten en daarna opnieuw te evalueren. Als daarvoor belangrijke redenen bestaan, kan een norm ook eerder en tussentijds worden herzien.

Herziening van normen

Een norm kan altijd worden herzien als daarvoor voldoende aanleiding bestaat. Elke organisatie of individu kan een verzoek tot herziening indienen bij de betreffende normcommissie. Dit moet wel worden onderbouwd met gegronde redenen.

Een belangrijke reden kan bijvoorbeeld zijn dat de norm is gebaseerd op sterk achterhaalde gegevens, of dat er structurele fouten in zitten. Minder grote fouten kunnen worden opgelost met een correctieblad. De norm wordt dan niet herzien, maar er wordt een correctieblad bij de norm uitgegeven. Aanleiding voor het uitgeven van een correctieblad is vaak dat een gebruiker melding maakt van een onvolkomenheid in de norm.

Mandaten

Bestaan er nog geen normen voor een bepaald onderwerp? Dan kan de overheid een verzoek indienen om hiervoor normen te ontwikkelen. Op Europees niveau wordt dit een mandaat genoemd. Meestal gebeurt dit om de normen te kunnen gebruiken in toekomstige wet- en regelgeving. Hoewel er in wetgeving wordt verwezen naar normen, worden normen zelf niet als wetgeving gezien. Normen blijven vrijwillige afspraken tussen belanghebbenden.

Dit is een publicatie van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland i.s.m. NEN (auteur Harmen Willemse)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van (in willekeurige volgorde): Dhr. H. Naus (Kiwa Nederland), Dhr. H. Omloo (DSM), Dhr. V. de Jong (Avans Hogeschool Breda), Dhr. J. IJzerman (Waste Value Engineering), Dhr. F. Bergmans (Productschap Margarine, Vetten en Oliën), Dhr. G. Reitsma (Paques), Dhr. H. de Vries (Rotterdam School of Management, Erasmus University), Dhr. J. Zwart (Frames Separation Technologies), Dhr. A. Brinkmann (Brinkmann Consultancy), Dhr. F. Bakker (ECN), Dhr. S. de Boer (Eneco), Dhr. T. Huijbregts (IRS), Dhr. E. Vink (NatureWorks BV), Dhr. V. Noce (DEKRA Certification)

Fotografie: Nils Schoonhoven ea.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Bezoekadres

Croeselaan 15 | 3521 BJ Utrecht

T +31 (0)88 042 42 42

E info@rvo.nl

www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | April 2014

Publicatie-nr 2BRBP1401

Normen en certificaten in de biobased economy.

Wat, hoe en waarom?

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is een dochter van het ministerie van Economische Zaken. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voert beleid uit voor diverse ministeries als het gaat om agrarisch, duurzaamheid, innovatie en internationaal. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is hét aanspreekpunt voor bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Voor informatie en advies, financiering, netwerken en wet- en regelgeving.

Het ministerie van Economische Zaken is verantwoordelijk voor inhoud en organisatie.